

САНА ОЛОХ

Ыам ыйын

12 күнэ
ЧӨППИЭР

№ 55

(9272)

Чурапчы үчүкүн хаһаа

ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

УЛУУ КЫАЙЫ 60 СЫЛЫГАР АНАММЫТ ӨРӨГӨЙДӨӨХ ҮБҮЛҮӨЙ (репортаж)

Ыам ыйын 9 күнэ. Сааскылы сайаас күлүмнэс күннээх, сиккиэр тыаллаах күн үүмүт. Сурах-садык курдук бу күн ардах түрү үһү дээн эрдэттэн сабабалаан көрүүлэр хата төттөрү өттүнэн эргийэн, дьон-сэргэ кыргыһан, оҕо-уруу сибэкки курдук симэнэн Чурапчы сэлэиннээтин Карл Маркс уулуссатыгар, уруккунан Сельхоз томторугар парадтаары тобуорустулар. Хардарыта "Бырааһынньыгынан!" дээн ээрдэлэһиилэр быыстала суох иһиллэллэр. Бу кырдык Улуу бырааһынньык. Барыбыт үөрүүтэ. 60 сыл аннараа өттүгэр "Кыайы" дээн тыл хас биридди киһи сүрэхэр ханнык да бэйэлээх баайдааһар, көмүстээһэр күндүтүк иһилибитэ. Баһаам хаан тохтуулаах, үгүс сүтүктээх, элбэх сиртибэлээх сэрии түмүктэммитэ. "Кыайы" дээн тыл Ийэ дойдуну тилийэ көппүтэ, хас биридди дьизэ кэргэһинэ ыгырыта суох ыалдыт буолан кирибит сэриини имири соллута. Манньык улахан үөрүүнү Ийэ дойду өссө көрсө илигэ. Онон төһө даһаны сыл-хонук аастар бу күн суолтата улаатан, диригээн, кэһээн иһэр.

Сарсыардаттан Чурапчы сэлэиннээтин Ленин болуоссатыгар музыка дуорайда, диктор чуор саһата Улуу Кыайы өлбөөдүйбэт суолтатын өссө төгүл чопчулаан биэрдэ. Парадка Чурапчы сэлэиннээтин бары тэрилтэлэрэ, улуус оскуолаларын үөрэнээччилэрэ, нэһиликтэртэн бэрэстэбиитэллэр кыттыны ыллылар. Хас биридди колонна эһинэ бэйэлээх транспарант, былаах, сурук-бичик тутан, биір форма кэһи тэһиэ хаамыспытара көрөргө үчүгэйэ сүрдээх. Инники күөннэ улууспут бас-көс дьонноро, Улуус Мунньабын председателэ Г.В.Смирников, баһылык солбуйааччылар Н.Н.Попов, А.С.Иустинова хаамтылар. Кинилэр кэһилэригэр былыргы байыаннай массыналарга майгыһанатан үрдүлэрэ ылыллыбыт УАЗ-тарга улууспутугар бүгүн биһиги ортобугар баар Улуу сэрии кыттылаахтара айаннатан киридилэр. Салгы улуустаабы ис дьыала сотрудииктара, Чурапчытаабы ыксаллаах быһыга-майгыга управление, прокуратура, судебнай приста, нарсуд, гостехнадзор, лесхоз, ветеринария, транспортнай инспекция үлэһиттэрэ анал формаларын кэһи, байыаннай таһастаах улуус оскуолаларын үөрэнээччилэрэ тусла колоннаны үөскэттилэр. Ол кэһи, улууспут бары тэрилтэлэрэ тобо анһан киридилэр. Сорох-сорохтор грузовой массынаны байыаннайды онорон, ким эрэ пушканы тизнэн, гимнастеркалаах дьоннору олордон сэрии сабаһаабы хартыһыны көрдөрдүлэр. Кыһыл, күөх, аранас шариктар салгыһа уйдаран, кустук араас өһүнэн оһоһуллубут былааттар тыалга тэлибирээн, араас дьэрэкээн сибэккилэр сааһы саһанатан парад уопсай көстүүтүн тусардылар.

Үөрүүлээх минтин военкомат томторугар ытылыһа. Томторго турар Кыайыга аналлаах лааматыннык санардыллан, биір дойдулаахты, артиллерист Г.Д.Протодьяконов барельеба, сэрии сылларыгар туттуллубут пушка, оройугар сулуһаах, халлаанга харбаспыт стелла туруоруллубуттар. Бу күн геройдара, Аба дойду сэриини кыттылаахтара бу томторго бочуоттаах мизстэлэргэ таһсан олордулар. Кинилэр истинник мизсэрдээн, харахтара ууланан, 60 сыл аннараа өттүнээһи күнү-дьылы эргитэ саныылара саарбаһа суох. Махтал буоллун эһиэхэ, ветераннарга, эдэр сааскытын сэрии дуорааныгар атаарбыт ытык кырдыбаастарга!

Диктор ветераннары биір-биір билиһиннэрбитин кэһиниттэн саһалык таһастаах уолаттар, кыргыттар ытык кырдыбаастарытын уохтаах кымыһынан аһах туттулар, кырачаан оһолор бытырыһыстанан таһсан тыһынаах сибэкки дьэрбөтүн утары ууннулар. Ол кэһи сэрии

толоонугар охтубуттары кэриэстээн Кыайы лааматынныгар улууспут, нэһиликтэр баһылыктара гирлянда уурдулар. Онно добуһуоллатан бары биір мүнүүтэ устата саһата суох сөһүөрөн сүһүөхлүтүгэр турдубут. Кыырай халлаанга ракетничалар буулдылара уһууран таһсааттары кытта бар дьон "Ураа" хаһыта нэһигийдэ.

Улууспут баһылыга И.Н.Аммосов Чурапчы улуулуттан сэриигэ аттамыттары, хоту көһөрүллүүгэ барбыттары аһтан аһта, Кыайы бырааһынньыгынан бар дьонун ээрдэлээтэ. СР Президенин 2005 сыл муус устар 26 күнүнээһи Ыйааһар олобуран сэрии ветераннарыгар Т.С.Ноговицынға, П.В.Парфеновға "Гражданскай килбиз" аһактары, сэрии толоонугар охтубут буйун оғдооботугар М.М.Половаға Ил Түмэн Мунньабын Бочуотунай грамотатын туттарда. Аба дойду сэриитин ветераннарын аатыттан В.А.Макаров ээрдэлээтэ. Салгы ээрдэ тыллары сэрии ветеранын оғдообото А.И.Ноговицына, Г.Д.Протодьяконов кийиһтэ Чыаппараға олорор П.Н.Протодьяконова, Нерюнгри куораттан кэлэ сылдыар "Якутголь" ААО ХК генеральнай директорын солбуйааччы В.Н.Черноградскай эттилэр. Эдэр көһүөк аатыттан Мугудай орто оскулатын байыаннай-патриотическай кулуубун байыастара эрчимнээхтик эттилэр-тыннылар, ытык ветераннары ээрдэлээтилэр.

Салгы диктор этинтинэн салайтаран бары айан аһтытын дьизэ хаһыстыбыт. Өрөтөр буолбата буору бурхатан улууспут сүүрүүктэрэ элэһнэһиһиһэллэрэ көһүннэ. Бу Улуу Кыайы 60 сылынан сибээстээн Марафон Дьөгүөр көһүлээһининэн 60 сүүрүүк 60 км уһуһаах сири (Мэһэ-Халалас улуһун кытта быһсаһар кыраныһсаһтан) үктээн иһэллэр эбит. Кинилэр иннилэригэр УАЗ массынаға Аба дойду сэриитин ветерана, Саха АССР үтүөлээх учуутала, П.А.Ойуунскай аатынан Государственной бириэмийэ лауреата И.М.Павлов улуус иһигар олохтоһмут Кыайы 60 сылыгар уонна улуус төрүттэммитэ 75 сылыгар аһамыт былаабы өрө тутан аһалла. 60 км усталаах пробегы салайбыт Г.Ф.Нохтунскай улуус баһылыгар кэлэн рапордаабытын кэһи Иван Михайлович үөрүүлээх быһыга-майгыга Кыайы былаабын Иннокентий Николаевичка туттарда.

Үөрүүлээх минтин кэһиниттэн Ленин болуоссатыгар оскуола оһолорун строевой хаамыга күрэхтэһиһилэрин көһүү буолла. Ол кэһиниттэн бырааһынньыктаабы концерт саһаланна. Улууспут талба талааннаахтара кытыннылар, нэһиликтэртэн талыллан кирибит нүөмэрдэрин көрдөрдүлэр. Биір долгууулаах түгэһинэн ветераннарға сэлэиннээ тэрилтэлэри ааттарыттан 51 диагоналлаах өһнөөх телевизордары туттары буолла. Кыраттан да оһолуу үөрэ ытык кырдыбаастар сыһаллаах бэлэһи тутан, долгуя олороллоро туораттан көрө турар киһи дууһатын таарыйда.

Бырааһынньыктаабы дьаһал үгэс быһытынан тэрилтэлэр уонна нэһиликтэр икки ардыларыгар эстафетанан түмүктэһи. Бу күрэхтэһиһи үрдүк тэрэһиннээхтик ытылыһа. Кытааччылар даһаны, ыалдыааччылар даһаны өрө турбуттара сүрдээх. 13 тэриһтэ, нэһиликтэр 20 хамаанданан 12 этаптан сүүрдүлэр. Тэриһтэлэргэ илин-каһин түсүһэн бастагы мизстэни ЧРОСИО хамаандата (дир. Л.Т.Егорова) ылла, иккискэ тилэх баттаһан ЧГФКСИ (ректор И.И.Готовцев), үһүскэ 1 №-дээх Чурапчы орто оскуолатын хамаандалара табыстылар. Оттон нэһиликтэр сүүрүүлэригэр Мугудай хамаандата инники күөннэ таһсары ситистэ, кинилэр кэһинилэригэр биэтэккэ одьулууннар кэллилэр, үһүс бириһтээх мизстэни Кытаанах нэһилигэ ылла.

Галина ПОЛУСКИНА.

САНА ОЛОХ

Ыам ыйын

12 күнэ

ЧЭППИЭР

№ 55

(9272)

ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

Чурапчы үлүүкүрү ханнаа

УЛУУ КЫАЙЫ 60 СЫЛЫГАР АНАММЫТ ӨРӨГӨЙДӨӨХ ҮБҮЛҮӨЙ (репортаж)

Ыам ыйын 9 күнэ. Сааскылы сайаас күлүмнэс күннээх, сиккиэр тыаллаах күн үүмүт. Сурах-садык курдук бу күн ардах түһэр үһү дьин эрдэттэн сабажалаан көрүүлэр хата төттөрү өттүнэн эргийэн, дьон-сэргэ кизгэнэн, оҥо-уруу сибэкки курдук симэтин Чурапчы сэлээннэтин Карл Маркс уулуссатыгар, уруккунан Сельхоз томторугар парадтаары тобурустулар. Хардарыта "Бырааһынныгынан!" дьин эбэрдэллэннэр быыстала суох иһиллэллэр. Бу кырдык Улуу бырааһыннык. Барыбыт үөрүүтэ. 60 сыл аннараа өттүгэр "Кыайы" дьин тыл хас биерди киһи сүрүбэр ханнык да бэйэлээх баайдаабыр, көмүстээбэр күндүтүк иһиллибитэ. Баһаам хаан тохтуулаах, үгүс сүтүктээх, элбэх сизрибэлээх сэрии түмүктэммитэ. "Кыайы" дьин тыл Ийэ дойдуну тилийэ көлүтэ, хас биерди дьин кэргэннэ ынырыта суох ыалдыт буолан кирибит сэргини имири соптута. Манньык улахан үөрүүнү Ийэ дойду ессе көрсө илгэ. Онон төһө даҕаны сыл-хонук аастар бу күн суолтата улаатан, дьиргээн, кэңээн иһэр.

Сарсыардаттан Чурапчы сэлээннэтин Ленин болуоссатыгар музыка дуорайда, диктор чуор саната Улуу Кыайы өлбөөдүйбэт суолтатын өссө төгүл чолчулаан биэрдэ. Парадка Чурапчы сэлээннэтин бары тэрилтэлэрэ, улуус оскуолаларын үөрэнээччилэрэ, нэһиликтэртэн бэрэстэбиитэллэр кыттыны ыллылар. Хас биерди колонна эһинэ бэйэлээх транспорант, былаах, сүрук-бичик тутан, биер форма кэтэн тэннэ хаамыспытара көрөргө үчүгэй сүрдээх. Ички күөһү улууспут бас-көс дьоннору, Улуус Муннаабын председателэ Г.В.Смирников, баһылык солбуйааччылар Н.Н.Попов, А.С.Иустинова хаамтылар. Кинилэр кэннилериттэн былыргы байаннай массыналарга майгынантан үрдүлэрэ ылыллыбыт УАЗ-тарга улууспуттар бүгүн биһиги ортобугуттар баар Улуу сэрии кыттылаахтара айантан киридилэр. Салгыы улуустаабы ис дьыала сотрудииктара, Чурапчытаабы ыксаллаах быһыыга-майгыга управление, прокуратура, судебнай пристаа, нарсуд, гостехнадзор, лесхоз, ветеринария, транспортнай инспекция үлэһиттэрэ анал формаларын кэтэн, байаннай таҕастаах улуус оскуолаларын үөрэнээччилэрэ туспа колоннаны үөскэттилэр. Ол кэннэ, улууспут бары тэрилтэлэрэ тобо анныан киридилэр. Сорох-сорохтор грузовой массынаны байаннайды оҥорон, ким эр пушканы тизэн, гимнастеркалаах дьоннору олордон сэрии саҥаабы хартыянаны көрдөрдүлэр. Кыһыл, күөх, араҥас шариктар салгынга уйдаран, кустук араас өнүгөн оһоһуллубут былааттар тыалга тэлибирээн, араас дээрэккэн сибэккилэр сааһы санатан парад уолсай кестүүтүн тулсардылар.

Үөрүүлээх миитин военкомат томторугар ытылынна. Томторго турар Кыайыга аналлаах пааматыннык санардыллан, биер дойдулаахпыт, артиллерист Г.Д.Протодияконов барельефа, сэрии сылларыгар туттуллубут пушка, оройугар сулустаах, халлаанна харбаспыт стелла туруоруллубуттар. Бу күнгеройдара, Аба дойду сэриитин кыттылаахтара бу томторго бочуоттаах миэстэлэргэ тахсан олордолар. Кинилэр истинник мичээрдээн, харахтара ууланан, 60 сыл аннараа өттүнээби күнү-дьылы эргитэ саныыллара саарбага суох. Махтал буоллун эһиэхэ, ветераннарга, эдэр сааскытын сэрии дуорааныгар атаарбыт ытык кырдыабаастарга!

Диктор ветераннары биер-биер биһилиннэрибитин кэнниттэн сахалыы таҕастаах уолаттар, кыргыттар ытык кырдыабаастарбытын уохтаах кымыһынан аяха туттулар, кырачаан оҥолор бытырыыстанан тахсан тыыннаах сибэкки дьөрбөтүн утары ууннулар. Ол кэннэ сэрии

толоонугар октубуттары кэрнэстээн Кыайы пааматынныгыгар улууспут, нэһиликтэр баһылыктара гирлянда уурдулар. Онно добуһуоллатан бары биер мунуутта устата саната суох сөнүөрэн сүһүөхлүтүгэр турдубут. Кырай халлаанна ракетничалар буулдьалара уһууран тахсааттарын кытта бар дьон "Ураа" хаһыта ыйргийдэ.

Улууспут баһылыга И.Н.Амосов Чурапчы улуһуттан сэриигэ аттаммыттары, хоту көһөрүллүүгэ барбыттары ахтан ааста, Кыайы бырааһынныгынан бар дьонун эбэрдэлээтэ. СР Президенин 2005 сыл муус устар 26 күнүнээби Ыйаагар олобуран сэрии ветераннарыгар Т.С.Ноговицына, П.В.Парфенова "Гражданский килбиз" знактарын, сэрии толоонугар октубут буйун огдооботугар М.М.Поповага Ил Түмэн Муннаабын Бочуотунай грамотатын туттарда. Аба дойду сэриитин ветераннарын аатыттан В.А.Макаров эбэрдэлээтэ. Салгыы эбэрдэ тыллары сэрии ветеранын огдообото А.И.Ноговицына, Г.Д.Протодияконов кийиитэ Чыаллараа оҥолор П.Н.Протодияконова, Нерюнгри куораттан кэлэ сылдыар "Якутголь" ААО ХК генеральнай директорын солбуйааччы В.Н.Черноградская эттилэр. Эдэр көлүөнэ аатыттан Мугудай орто оскуолатын байаннай-патриотическай кулуубун байыастара эрчимнээхтик эттилэр-тыыннылар, ытык ветераннары эбэрдэлээтилэр.

Салгыы диктор этиитинэн салайтаран бары айан аартыгын дьикки-хайыстыбыт. Өр-өтөр буолбата буору бурхатан улууспут сүүрүүктэрэ элэһинэн иһэллэрэ көһүннэ. Бу Улуу Кыайы 60 сылынан сибээстээн Марафон Дьөгүөр көбүлээһининэн 60 сүүрүүк 60 км уһуннаах сирин (Манга-Ханалас улуулун кытта быысаһар кыраныыссаттан) үктээн иһэллэр эбит. Кинилэр иннилэригэр УАЗ массынаба. Аба дойду сэриитин ветерана, Саха АССР үтүөлээх учуугала, П.А.Ойуунскай аатынан Государственной бириэмийэ лауреата И.М.Павлов улуус иһигэр олохтоомут Кыайы 60 сылыгар уонна улуус төрүттэммитэ 75 сылыгар аһаамыт былаабы өрө тутан аҕалла. 60 км усталаах пробегы салайбыт Г.Ф.Нохтунскай улуус баһылыгар кэлэн рапордаабытын кэннэ Иван Михайлович үөрүүлээх быһыыга-майгыга Кыайы былаабын Иннокентий Николаевичка туттарда.

Үөрүүлээх миитин кэнниттэн Ленин болуоссатыгар оскуола оҥолорун строевой хаамыга күрэхтэһиилэрин көрүү буолла. Ол кэнниттэн бырааһынныктаабы концерт сабаланна. Улууспут талба талааннаахтара кыттынылар, нэһиликтэртэн талыллан кирибит нүөмэрдэрин көрдөрдүлэр. Биер долгутуулаах түгэһинэн ветераннарга сэлээннэ тэрилтэлэрин ааттарыттан 51 диагоналлаах өңгөөх телевизордары туттары буолла. Кыраттан да оҥолуу үөрү ытык кырдыабаастар сыаналаах бэлэби тутан, долгуйа оҥолорлоро туораттан көрө турар киһи дууһатын таарыйда.

Бырааһынныктаабы дьаһал үгэс быһыытынан тэрилтэлэр уонна нэһиликтэр икки ардыларыгар эстафетанан түмүктэннэ. Бу күрэхтэһии үрдүк тэрээһиннээхтик ытылынна. Кыттааччылар даҕаны, ыалдыааччылар даҕаны өрө турбуттара сүрдээх. 13 тэрилтэ, нэһиликтэр 20 хамаанданан 12 этаптан сүүрдүлэр. Тэрилтэлэргэ ийин-кэлин түсүһэн бастагы миэстэни ЧРОСИО хамаандата (дир. Л.Т.Егорова) ылла, иккискэ тилэх баттаһан ЧГФКСИ (ректор И.И.Готовацев), үһүскэ 1 №-дээх Чурапчы орто оскуолатын хамаандалара таҕыстылар. Оттон нэһиликтэр сүүрүүлэригэр Мугудай хамаандата ички күөһү тахсары ситистэ, кинилэр кэннилериттэн биэтэккэ одьулууннар кэллилэр, үһүс бириистээх миэстэни Кытаанах нэһилигэ ылла.

Галина ПОЛУСКИНА.

ҮӨРҮҮЛЭЭХ БЫҢЫЫГА-МАЙГЫГА

Бим бийн 6 күнүгэр "Айыллаан" Сынналан кинигигэр Улуу Кыайы 60 сылыгар аналлаах улуус общественноһун үөрүүлээх муннаага буолла. Сценага улуус дьаһалтата, ылдыттар ыгырыллан тахсыбыттарын киниз нэһиликтэринин сылдьан кэлбит Кыайы 60 сылыгар уонна улуус төрүтүтүмүтэ 75 сылыгар аһамыт былаабы сэрин ветерана Иван Михайлович Павлов икки байыаннай арыаллаах киллэрбитин мустубут дьон сүһүөхтэригэр туран көрүстүлэр. Муннаагы баһылыгы социальнай боппуруостарга солбуйааччы А.С.Иустинова салайан ытта.

Улуус муниципальнай тэриллэтин баһылыга И.Н.Аммосов Кыайы өрөгөйдөөх үбүлүөйүнэн эбэрдэлээтэ уонна сэрин хонуутугар, көмүл олох иһин охтубут дьоммут сырдык кэриэстэригэр биер мүнүүтэ сагата суох туралларыгар мустубут дьонтон көрдөстө. П.А.Ойуунускай аатынан Государственной бириэмийэ лауреата, Саха АССР үтүөлээх учуутала, улууспут Бочуоттаах гражданина И.М.Павлов бэйэтин этиитигэр чуралчылар патристическай санааларыгар тохтоото. Ол курдук, бэйэлэрин тыһынарын толук уурбут биер дойдулаахтарбыт героическай быһыыларын коллобурдаан кэпсээтэ уонна саха норуота кыттыылаах сэринлэр тыһынаах туоһулары инники ычакка сырдык өйдөбүлү хаалларалларыгар, саамай бастык өйдөбүл кинигэ буоларынан ахтыыларын, санааларын кинигээнэн

эйэ куруук баар буоларыгар багатын эттэ.

Бу киниз наһараадалары туттарыс саҕаланна. Аан бастаан "СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ" үрдүк аат Чуралчы ойуурун хаһаайыстыбатын ветераныгар П.П.Дьячковскайга инэрилиннэ. Аҕа дойду туһугар үтүөлэрин иһин Ил Түмэн анал наһараада сэрин ветераныгар И.М.Павловка туттарылынна. Салгыы СР Президенин үбүлүөйүнэй бэллээлэрин 270 биер дойдулаахтарбыт улуус дьаһалтатын баһылыгын уонна Улуус Муннаабын председателин Г.В.Смирников илиилэрттэн туттулар. Үөрүүлээх муннаах киниз улуус талааннаахтарын концертара буолла.

Бим бийн 8 күнүгэр А.П.Мунгалов аатынан хартыына галереятыгар Улуу Кыайы 60 сылыгар аналлаах быыстапка аһыллытыгар дьон-сэргэ муһунна. Манна улуус олохтоохторо сэрингэ кыттыыларын туһунан буклеттар, саллааттар фронтан суруктара ууруллубуттар. Быыстапка саамай улахан экспонаттарынан дуобакка спорт маастара И.С.Пинигин сэрин ветераннарын мөрсүөнүнүн холустаага түһэрэн үйэтиппитэ буолла. Ол курдук, Иван Семенович 31 үлэтин асалан туруорда. Улуу Кыайы 60 сылынан "Тылга кыайыыны уһансыбыттар" дьин ааттаах альбомнары хас биердиги нэһилиэк оҕорон бу күн А.А.Савин аатынан история уонна этнография музейыгар үөрүүлээх быһыыга-майгыга туттардылар. Манна улууспут дьомо-сэргэ тылга үлэлэрин Кыайы

туһугар улахан кылааттарын туһунан сурулуунулар. Быыстапканы аһар лизтэни быһар чинэс сэрин ветераныгар И.М.Павловка, Улуус Муннаабын председателигар Г.В.Смирниковка, худуоһунуук И.С.Пинигингэ уонна культура управлениетын

начальнигар Д.Д.Поповка бэрилиннэ.

Иван Семенович Пинигин бу улахан үлэтин И.М.Павловтыын субэллээн баран саҕалаабыт. Талааннаах худуоһунуук хас биердиги мэтириэтин геройун сылдыбыт зигэтин бэллээтэн, киһи билбэт кинигин тутта көрөт кимин-туһун, ханна сулууспалаабытын сэрэйэр, билэр. Улуус Бочуоттаах гражданина В.Н.Дьячковскай этиитин, "манна кинилэр ааттара эрэ испиһэк быһыытынан суруллан турбуттара буоллар татым буолуо этэ, оттон бүгүн кинилэр бийлигэ санабытын, ырыабытын истэ, сэргин олоһор курдуктар". Быыстапкага кэлбиттэр билэр дьонун бу мэтириэттэртэн сананылар.

Тыл этиитинэн Г.В.Смирников, улуус архыбын үлэһитэ И.П.Сивцева, ветераннар сэринтэрин аатынан И.П.Пононаров, баһылыгы солбуйааччы А.С.Иустинова, улуустаагы история уонна этнография музейин научнай сотруднига В.Д.Попова уонна нэһиликтэртэн бэрэстэбинэллэр кытынылар. Екатерина Захарова биер дойдулаахпыт Николай Смирников-Төлөйүскэй "Сураа суох сулуттар" дьин хоһоонун захыта хайа да киниги долгутта, харааһынарда. Көрсүһүү сылгы кымыстаах, сахалыы алаадылаах, саламааттаах остуол тула истиг кэпсэтинэн түмүктэнэ.

Оксана ЖИРКОВА

Хаартыска: 1. Үөрүүлээх муннаахха үбүлүөйүнэй бэллээлэри туттарыс түээнэ. 2. Быыстапка аһыллытыгар. Хаптастан уга: И.М.Павлов, И.С.Пинигин, Г.В.Смирников.

ФРОНТОВИК САҢА КИНИГЭТЭ

Бим бийн 4 күнүгэр улуу Кыайы 60 сылын үбүлүөйүнэй комиссия көбүлээһининэн улуус дьаһалтатын дьэтин актовай саалатыгар Аҕа дойдуну көмүскүүр сэрин ветерана, Саха АССР үтүөлээх учуутала, Саха Республикаһына П.А.Ойуунускай аатынан Государственной бириэмийэ лауреата И.М. Павлов "Саалахтан самныбатахтара, охтоохтон охтубатахтара" дьин сана кинигэтин сэрхтэниитэ буолла. Бу кинигэ улуус дьаһалтатын үбүлээһининэн "Саҥа олох" редакциянай-издательскай холбоһукка оһоһулан табыста. Автор ааспыт сылга бэлээтэминит "Чуралчы хоһуун хотойдор" кинигэтигэр улууспут 135 бойобуой орденнаах бойууннара суруллубуттара. Оттон саҥа кинигэ бэйобуой мэтээллээхтэр, барыта 173 киһи киллэрлибит. Бойууннар кылгас биографиялара, ханнык нэһиликтэртэн фронтта ытырыллан ханна сэринлэспиттэрэ, бойобуой наһараадалара суруллубуттар. "Чуралчылар Аҕа дойду сэринитигэр" дьин улахан ыстатыа кинигэ ис хоһоонун баһытар. Москва, Сталинград, Ленинград о.д.а. куораттар иһин сэринлэспиттэр уонна атын аналлаах мэтээллэригэр наһараадалааһыттар кылгас быһаарылаах испиһэстэртэ оһоһулубут. Сыһыарыларга бойобуой орденнаахтар, орденнаах атын улуус дьонун, Берлини ылсыбыттар испиһэктэрэ, улуус үрдүнэн бойобуой наһараадалаахтар эрийдэстэминиттэрэ кинигэ документальнай суолтатын күүһүрдэр.

Кинигэ сэрхтэниитигэр үгүс киһи, ол иһигэр улуус, сэлэһиннээ дьаһалтатын үлэһиттэрэ, общественностэ киниз араната, оскуола үөрэнээччилэрэ, кинигэ кинибит бойууттар аймахтара кыттыыны ыллылар, автор үйэтигингэ сыралаах үлэтин иһин махтанан тыл этиитилэр. Улуус дьаһалтатын баһылыгын социальнай боппуруостарга солбуйааччы А.С.Иустинова киниз ис хоһоонноох этиини оҕордо.

Улуустаагы киһи библиотекага Иван Михайлович кинигэлэринэн "Бойуун, итээччи, үйэтигээччи" дьин кинигэ быыстапкага тэриллинэ.

Вера ПЛАТОНОВА, улуустаагы киһи библиотека директора, Дария ЕГАСОВА, методист.

ҮТҮӨ БЭЛЭХТЭЭХ КӨРҮСТЭ

Улуу Кыайы 60, улууспут тэриллэбитэ 75 сылларын Д.П.Коркин аатынан ЧРОСИО үгүс үтүө бэлэхтэрдээх көрүстэ. Ол бэлэхтэринэн үөрэнээччилэр үөрэххэ, спорка үрдүк ситиһиллэрэ уонна араас общественнай дьаһаллар буолаллар.

Бим бийн 5 күнүгэр РФ үтүөлээх тренерэ Д.П. Коркин музей-уһаайба дьэтин аһыллыта буолла. Бу дьин Дмитрий Петрович урут хайдах олоһобутун курдук Д.П. Коркин аатынан ЧРОСИО директора Л.Т. Егорова, Спортивнай Албан аат музейин директора Р.Р. Абрамова уонна научнай сотрудник С.П.Макарова үгүстүк сүүрэн-көтөн түбүгүрбүттэрин түмүгэр оһоһулуна. Музей-уһаайба

аһыллытыгар аһамыт дьомо кинизгэ улуус баһылыгын социальнай боппуруостарга солбуйааччы А.С.Иустинова, культура управлениетын начальнига Д.Д.Попов, Д.П.Коркин итиллээччигэ СР үтүөлээх тренерэ М.С.Скрябин о.д.а. кыттыыны ыллылар.

Бим бийн 6 күнүгэр интернат-оскуола актовай саалатыгар "Ыраас сырдык санабытын ычактарбытыгар аныбыт" дьин кинигэ презентацията буолла. Манна интернат-оскуола түөлбөтигэр олоһор эдэ колүөнэ дьин кэргэнгэ оһону иһин үөрүлээхтэригэр, үгэстэригэр аһамыт ахтыылар, ыстатылалара кинибиттэр.

Платон КОРКИН, хаһыат общ. корр.

АЙЫЛБАНЫ ХАРЫСТААҢЫН – БАРЫБЫТ ИЭСПИТ

1997 сыллаахха муус устар 15 – бэс ыйын 5 күннэригэр Россия үрдүнэн Бүтүн Россиятаабы экологическай кутталы утары күннэр биллэриллибиттэрэ. Бу хамсааһын чэрчитинэн Чуралчы 2 №-дээх орто оскуолатыгар Тыһынар-тыһынаах уонна үүнээйи харыстабылыгар уонна "Күөлү ыраастааһын" дьин улуустаабы айылба харыстабылын инспекциятын бирикстэригэр конкурстар ытытылыннылар. Конкурстар сыалларынан оһолорго айылба туһунан билиини-көрүүнү кэнэти, ычакка тулалыыр эйгэбэ эппиэтинээтээх сыһыаны иһини буолар.

"Тыһынар тыһынаах уонна үүнээйи харыстабылыгар" конкурска V кылаастан X-ка дьэри оһолор уруһуйдарынан кытынылар. Муус устар 22 күнүгэр – Сир күнүгэр элбэх үлэттэн дьүүлүлүүр субэ Полина Слепцова (IX кыл.) "Туох иһин?!", Нария Местникова (V кыл.) "Сайынны пейзаж", "Кыталыктар үнүүллэрэ", Сардаана Пермякова (VIII кыл.) "Шубалар", "Дьонно! Ийэ кылы аһынын!", Игорь Данилов (VII кыл.) "Айылбабытын харыстыабын", Артур Семенов (VI кыл.) "Кыталыктар" үлэлэрин бастыһынарынан быһаардылар.

"Күөлү ыраастааһын" конкурс Чуралчы Эбэбэ ытытылына. Бизс хамаанда болдьоммут бириэмэ устата территорияны ыраастааһынга күрэхтэстэ. Манна оскуола 55 үөрэнээччигэ кытынна. Кыайылаахтар хомуйуллубут территория кээмэйинэн уонна хаачыстыбатынан быһаарылыннылар. Оһолор чаас анара кэчигэ тонна анара бөбү-сабы хомуйан сөхтөрдүлэр.

Бу конкурстары оскуолабытыгар "Тыһынар-тыһынаах уонна айылбаны харыстаан" дьин дьаһал, "Сир дойду мэлдьи баар буоллун" дьин сценканан түмүктээтилэр. Ол киниз икки конкурс кыайылаахтарыгар Грамоталар уонна бириинистэр уонна туттарылыннылар. Кыайылаахтары барыларын истинник эбэрдэлибит. Иһикигин да төрөбүт түөлбөбит чэһирин сайдарын, ыраас, кэрэ көстүүллээх буоларын туһугар бары кыһаллыабын.

Любовь ГАБЫШЕВА,

Чуралчы 2 №-дээх оскуолатын учуутала.

Хаартыска: күөлү ыраастааһын конкурсууга.

Ийэвиг 1926 сыл тохсунньу 12 күнүгэр
Сылагна Ныылахы диэн
кыстыкка Матрена Тихонова
(ийэтэ Уус-Алдан Курбу-
һабыттан төрүттээх) уонна
Данил Степанович
Николтинэргэ (аҕата Сылан-
тан төрүттээх) улус оононо
күн сирин көрбүтэ. Ийэтэ,
аҕата утуу-субуу өлөннөр оҕо
сааһа биригэ төрөөбүт
убайдарын Степан
Данилович, Иван Данилович

Автор сурутгар итгилэр санаа
редакция позициягэр мэлдэн сөл түбэлэр
буолбатах. Суруука ийиллэр чохччылар
кырдыктаахтарыгар эппизитинэни
автор тус бэйэтэ сүгэр.